

T. B. M. M.

Gizli Celse Zabıtları

8 Nisan 1341 (1925)

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — ZAPTI SABIĞ HULĀSASI	520	2. — <i>Gaziayınap Hazine Vekili sabıki Mersin Mebusu Besim Bey hakkında ikame edilen dosyaya dair İkinci Şube mazbatası.</i>	521
2. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD	520	3. — <i>1341 senesi Bütçesine mevzu üçüncü içtima senesi tahsisatından, arzu eden âzayı kirama, Divanı Riyasetçe kararlaştırılacak miktarda avans itasına dair Kângiri Mebusu Talat Bey ve rüfekasının takriri.</i>	521:524
1. — <i>İzmir'de Sadayı Hak Gazetesi Müdürü mes'ulü Hakkı Bey tarafından Saruhan Mebusu Vasıf Bey aleyhine ikame olunan Kadih davasına dair İkinci Şube mazbatası.</i>	520:521		

Cilt : 17

97 nci İnkıat, 3 ncü Celse

DOKSANYEDNCİ İNİKAT

8 Nisan 1341 Çarşamba

ÜÇÜNCÜ CELSE

REİS : Kâzım Paşa Hazretleri

KÂTİPLER : Kâzım Bey (Giresun), Ragıp Bey (Zonguldak)

REİS — Efendim; Celsei hafiye akdi için 15 imzalı bir takrir vardır. Samiimin locaları tahliye etmelerini rica ederim.

(Kângırı Mebusu Talat Bey ve rüfekasının takririni okundu)

REİS — Efendim sahibi takrir maksatlarını Meclisi Âliye izah buyursunlar ki, reye arzedeğim.

TALAT BEY (Kângırı) — Efendim; geçenki celsei hafiye şubelere havale edilmiş evrak vardır,

Bunlar intaç edilerek Heyeti Celileye gelmiştir. Binaenaleyh Meclisin tatilinden evvel bu evrakın çıkarılmasını rica ediyorum ve celsei hafiye de bunun için teklif ediyoruz.

REİS — Efendim; Sahibi teklif celsei hafiye aktini izah ettiler. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir efendim.

Efendim; celsei hafiyenin zaptı sabık hulasası okunacaktır.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

DOKSANDÖRDÜNCÜ İNİKAT

5 Nisan 1341 Pazar

İKİNCİ CELSE

Refet Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilinikati: İzmirde Sadâı Hak Gazetesi Müdürü mes'ulü Hakkı Bey tarafından Saruhan Mebusu Vasıf Bey aleyhine ikame olunan Kadih davasına ve Gaziayıntap Hazine Vekili Sabıkı Mersin Mebusu Besim Bey hakkında ikame edilen davaya dair Başvekâlet tezkereleri, bakur'a İkinci Şubeye havale olunduktan sonra; Kütahya Mebusu Ragıp Bey'le, bilâruhsat kat'i eşcar maddesinden dolayı Eskişehir Mebusu

Emin ve Kars Mebusu Ömer beylerle Muş Mebusu Osman Kadri Bey hakkında, masuniyeti teşrikiyelerinin ref'ine mahal bulunmadığına dair Beşinci Şube mazbataları bil'kirae kabul olundu ve celsei aleniye geçildi.

Reis
Refet

Kâtip
Giresun
Kâzım

Kâtip

REİS — Efendim zaptı sabık hulasasını aynen kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

2. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

1. — Zem ve kadih maddesinden dolayı Saruhan Mebusu Vasıf Bey hakkında Başvekâlet tezkeresi ve İkinci Şube mazbatası.

REİS — Efendim; ruznamemizde mevcut olan iki maddeden birincisi; Zem ve kadih maddesinden dolayı Saruhan Mebusu Vasıf Bey hakkında Başvekâlet tezkeresi ve İkinci Şube mazbatası var okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Zem ve kadih maddesinden dolayı müstekâlehy olan Saruhan Mebusu Vasıf Bey masuniyeti teşriyesinin refi için Başvekâletten Meclisi Âli Riyaseti-

ne gönderilip Heyeti Umumiyyeden berayı tetkik şubemize havale buyrulan dosya tetkik ve mütalaa olundu.

Mebusan için Teşkilâtı Esasiye Kanununun kabul ettiği masuniyeti teşriyenin vasfı, bir mebusun bütün bir memleket ve millet mukadderatı umumiyesi ile alakadar olan vezaifi vekâleti ifa esnasında istiklâli harekât ve efalini temin kaziyei mühimmesinden ibaret olup mebusluk müddeti esnasında müru zamanın cereyan etmiyeceği keyfiyeti dahi teemmül edildiği takdirde bir mebus aleyhine isnat edilen ve alefvev berayı muhakemesine zarureti mübreme görülemiyen ahvalde refi masuniyeti ve teşri-

yesi berveçhi maruz hikmeti vaz'a münafi olacağından ve aksinde ise bir gûna mahzur bulunmadığından mebusu mümaileyh Vasif Beyin mabihüzzam olan fiili masuniyeti teşriyesinin ref'ini müstelzim olmadığı şubemizce karargir olmakla Heyeti Umumiyyeye lieclilarz Riyaseti Celileye takdim kılındı.

7.4.1341

İkinci Şube Reisi
Mahir

Kâtip
Konya
Tevfik Fikret

REİS — Efendim; şube mazbatasını reye koyuyorum. Kabul edenler el kaldırsın. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

2. — *Vazifei memuriyetini suiistimal maddesinden dolayı Mersin Mebusu Besim Bey hakkında Başvekâlet tezkeresi ve ikinci şube mazbatası.*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

Riyaseti Celileye

Vazifei memuriyetini suiistimal maddesinden dolayı müstekâ aleyh olan Mersin Mebusu Besim Beyin masuniyeti teşriyesinin ref'i için Başvekâletten Meclisi Âli Riyasetine gönderilip, Heyeti Umumiyyeden berayı tetkik şubemize havale buyurulan dosya tetkik ve mütalaa olundu.

Mebusan için Teşkilâtı Esasiye Kanununun kabul ettiği masuniyeti teşriyenin hikmeti vazı, bir mebusun bütün bir memleket ve millet mukadderatı umumiyesiyle alâkadar olan vezâifi vekâletini ifa esnasında istiklâli harekât ve ef'alini temin kaziyei mühimmesinden ibaret olup mebusluk müddeti esnasında müruru zamanın cereyan etmiyeceği keyfiyeti dahi teemmül edildiği takdirde, bir mebusun aleyhine isnad edilen ve alâfevr icrayı muhakemesine zaruret mübremeye görülemeyen ahvalde ref'i masuniyeti teşriyesi berveçhi maruz hikmeti vaz'a münafi olacağından ve aksinde ise bir gûna mahzur bulunmadığından mebusu mümaileyh Besim Beyin mabihüzzam olan fiili, masuniyeti teşriyesinin ref'ini müstelzim olmadığı şubemizce karargir olmakla Heyeti Umumiyyeye lieclilarz Riyaseti Celileye takdim kılındı.

7.4.1341

İkinci Şube Reisi
Mahir

Kâtip
Konya
Tevfik Fikret

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Efendim; bir noktai nazar arzedeceğim. Mazbata muvafıktır, bendeniz de şubede azayım. Yalnız mazbatada «Vazifesini suiistimal» diye bir fıkra vardır. Halbuki Be-

sim Beye isnat edilen mesele, temyiz edeceği bir işi ihmal ederek temyiz etmemesinden ibaret bir hadisedir. Binaenaleyh suiistimal tabiri doğru değildir. Çünkü Ceza Kanunumuzda suiistimal başka hususata mütealliktir. Binaenaleyh Heyeti Celile tenevvür etsin.

REİS — Efendim şube bu hususta izahat ve recek midir?

REFİK BEY (Konya) — Zapta geçmiştir. Kâfidir efendim.

TEVFİK FİKRET BEY (Konya) — Efendim; Başvekâletten gelen tezkerede suiistimal demiş. Şube de mazbataya aynen bu fıkrayı geçirmiştir. (Reye sesleri)

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Efendim Besim Beyin fiili Ceza Kanununda suiistimal değildir, ihmaldir.

RAGİP BEY (Kütahya) — Efendim; tayini maddeye Meclisin selâhiyeti yoktur. Bu cürümden dolayı masuniyeti teşriyesinin ref'i lâzım gelir mi gelmez mi? Meclisin tayin edeceği budur. Yoksa tayini maddeye Meclisin selâhiyeti yoktur. Bu, Mahkemeye aittir. (Doğru sesleri) (Reye sadaları)

REİS — Efendim; esasen şube mazbatası reye konuyor. Eğer şube bu mazbatayı alır tashihat yapar tekrar getirirse o başkadır. Fakat şube tashih etmedikçe bir muamele yapılamaz. Reye arz edeceğiz.

Şube mazbatasını kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir efendim.

3. — *1341 senesi bütçesine mevzu üçüncü içtima senesi tahsisatından, arzu eden azayı kirama, Divanı Riyasetçe kararlaştırılacak miktarda avans itasına dair Kângırı Mebusu Talât Bey ve rüfekasının takriri.*

REİS — Efendim; bir takrir daha var, seksen imzalı. Bunun da hafî celsede okunması teklif ediliyor. Okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Ankara'da devam eden mesken buhranı ve es'ar galası yüzünden bir çok rüfeka ailelerini getirememekte ve iki yerde masarifi hayat ihtiyarı zaruretinde bulunmaktadır. Ankara'daki hayat pahalılığına muadil diğer devairi intihabiye de vardır ki; her ikisinde idarei maişet müşkül ve azayı kiramın mevkii içtimaileri itibariyle mütenasip tasarruf temini de gayri kabil olduğundan, devrei içtimaiye nihayetine kadar tahsisatları kâfi gelmeyen ve arzu eden rüfekaya 1341 bütçesine mevzu üçüncü senesi atiyei içti-

maiye tahsisatından Divanı Riyasetçe tensip edilecek miktarda avans itası için heyeti idareye mezuniyet verilmesi hususunun tahtı karara alınmasını arz ve teklif ederiz.

Kângırı	İstanbul
Talât	Ahmet Muhtar
Bolu	Kocaeli
Şükrü	İbrahim Süreyya
Ordu	İçel
Recai	Tevfik
Muş	Mardin
İlyas Sami	Yakup Kadri
Ertuğrul	İzmir
Ahmet İffet	Osmalı Zade Hamdi
İzmir	İzmir
Ahmet Münir	Mahmut Esat
Kırşehir	Menteşe
Ali Rıza	Şükrü Kaya
Antalya	Şarkî Karahisar
Ahmet Saki	Mehmet Emin
Trabzon	Kırşehir
Nebi Zade Hamdi	Lütfi Müfit
Siirt	Aksaray
Mahmut	Neşet
Van	Zonguldak
İbrahim	Tunalı Hilmi
Kastamoni	İzmir
Fuat	Mustafa Necati
Saruhan	Zonguldak
Vasıf	Ragıp
Kütahya	Ardahan
Cevdet	Talât
Giresun	Denizli
Kâzım	Kâzım
Bitlis	Aydın
Muhittin Nami	Mazhar
Kars	Van
Ahmet	Hakkı
Gaziayıntap	Burdur
Şahin	Hüseyin Hakkı
Bolu	Afyon
Falih Rıfki	Mehmet Sadık
Bolu	Bayezit
Ermin Cemal	Şefik
Siirt	Antalya
Halil Hulki	Rasih

Elaziz

Hüseyin

REİS — Söz Muhtar Beyin. Buyurun.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Efendim, en evvela bu meselenin celsei hafiyede müzakeresini anlamıyorum. Yani doğrusu bu hafi celsede böyle bir mesele karşısında bulunacağımızı bilmiyordum. Bazı arkadaşlar için mazbatalar var; onları çıkarmak için hafi celse aktedelim dedik. O suretle celsei hafiyeyi kabul ettik. Onlar müzakere edilir edilmez arkasından tahsisatımıza müteallik bir şeyi gümrükten mal kaçırır gibi bir şey yapıyoruz. (Gürültüler)

TALÂT BEY (Ardahan) — Bir cinayet değildir ya?

RAGIP BEY (Kütahya) — Gümrükten mal kaçırır demek nedir? Böyle namünasip tabirat kullanmayınız rica ederim.

AHMET HİLMİ BEY (Kayseri) — Allah kerimdir. Ne olursa olsun veyahut bu şu demektir ki, mutlaka bizim tahsisatımız gelecek sene bir misline iki misline çıkarılacaktır. Sonra, bendeniz düşünüyorum buna imkân var mıdır? Eğer buna imkân görse idim alırdım. Tahsisatımızı gelecek seneye ilâve ederiz, zammederiz, geçiniriz. Fakat efendiler, milletin heyeti umumiyesine ve Muvazenei Umumiye Kanununa ve bütün teşkilâtımıza nazaran zannediyor musunuz ki, bu bir sene zarfında fevkalmutad, fevkalmemul bir inkişaf olacaktır, milletimiz servetar olacaktır, hazineler dolacaktır, istihsalatımız artacaktır. Hülâsa zannediyor muyuz ki, bu bir sene zarfında bu seneden fevkalâde bir seneye gireceğiz? Buna ihtimal olmadığı için gelecek sene yine aynı tahsisatımızla geçinmek mecburiyetindeyiz. Şu halde ne olur vaziyetimiz? Şimdiden gelecek senenin tahsisatını aldık. Teşrinisanide buraya geldik. Bize kalan nihayet iki bin lira kadar bir paradır. O para ile bir sene geçineceğiz. Şu halde eğer arkadaşlar şimdi ıstırap çekiyorsa o vakit daha büyük ıstırap çekeceklerdir.

Daha ziyade müşkilâta maruz kalacaklardır. Velhasıl hangi taraftan düşüncecek olursak bu şimdiden âdeta bir nevi miras yediciliktir. Hatta bir nevi düşüncesizliktir. Binaenaleyh bendeniz bunu düşünmemiz katiyen doğru değildir diyorum. Yalnız efendiler; bizi düşünmeyiniz Ankara'nın bütün memurlarını da düşününüz. Ankara yalnız 287 mebustan ibaret değildir. Bütün memurlar vardır. Eğer nispet edecek olursak onların maaşile bizim tahsisatımız arasındaki fark herhalde aleyhimizde değil, lehimizdedir. Binaenaleyh zaten bazı mesailde dolayısıyla Büyük Millet Meclisini küçüklüğe sevkeden böyle işlerden ve hareketlerden tevakkî edelim. Çok rica ederim, böyle

bir takriri kabul etmiyelim. Her ne kadar Ankara'nın hayat pahalılığı karşısında bazı arkadaşlarımız iztiraba, fedakârlığa katlanıyorlarsa da rica ederim biraz daha fedakârlığa katlansınlar. Her halde memleketimizin heyeti umumiyesi itibariyle bunun iyi netice vermeyeceğini zannediyorum. Binaenaleyh takririn reddolunmasını teklif ediyorum. (Müzakere kâfidir sesleri)

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Efendim; 23 Şubat 1340 tarihli kanunun üçüncü maddesi T.B.M.M. Azasına senevi 3 600 lira tahsisat ita olunur, deniyor. Binaenaleyh seneyi de bu sene, senenin mebdet ne demek olduğunu izah ettik. Teşrini saniden itibaren 1341 senesi için lâzım gelen miktar tahakkuk etmiştir. 1342 senesi hulûl etmemiştir ki, 1342 senesi müddeti içtimaiyesine mebdet olan Teşrinisânî hulûl etmemiştir ki bu para bizim istihkakımız adadına dahil olsun. Hakkimiz değildir. Hakkimiz bir seneliği taksitlerle almaktadır. (Avansür sesleri) Avans için ayrıca bir madde kanuniye lâzımdır. Ayrıca bir madde kanuniye için ise kaide umumiyeden ayrılmak lâzım gelir. Mebuslar sair memurini devletten, müstahdemini devletten niçin maaş hususunda ayrı tutulsun? Senesi gelmeden hiç bir veçhile tahakkuk etmeden, zaten bir seneliği peşin aldıktan sonra, niçin gelecek seneninkini de almak lâzım gelsin? Memurini saireden bizim, istisna edilmemize ne lüzum vardır? Senenin mebdetinin hulûliyle tahakkuku keyfiyettir. Şimdi biz, bir senenin parasını aldıktan sonra gelecek seneninkini de almağa çalışıyoruz. Bu suretle madde kanuniyesiz bu keyfiyet yapılamaz. Kanun yapmağa gelince; bize demezler mi ki bu husustaki kıyâsımız nedir? Sair memurinin, müstahdemini devletin bu hususta ihtiyacı yok mudur demezler mi ve bunu nasıl müdafaa edebiliriz? İhtiyacımız var efendiler. İhtiyacımız mı? 3 600 lirayı peşin olarak alıyoruz. Eylülde alacağımız parayı şimdiden almış oluyoruz. Şimdi gelecek Teşrinisanide, gelecek Martta alınması lâzım gelen bir parayı hangi kaide hukukiyeye istinat ederek alacağız? Ne gibi bir memsek, ne gibi bir istinadgâhı hukukî bularak bunu alacağız? Binaenaleyh bendeniz bunu Heyeti Celilenin reddedeceği kanaatındayım.

İSMET BEY (Çorum) — Efendim, bu hususta söz söyleyen arkadaşların hakikaten mütalaalarına hak vermemek kabil değildir. Filhakika bir çok para aldık, sarfettik. Şimdi yine ihtiyacımız var. Niçin tasarruf etmedik? Bu, vicdanı şahsiyet taalluk eden bir meseledir. Vicdanı arzu eder ki tasarruf etmelidir. Hakikaten böyle münasip olmiyan şekilde avans

vesaire talep edilmemelidir. Fakat arkadaşlar, bu takriri imza eden arkadaşların, bazıları ile temasta bulundum. Esbabı hususiyelerinin hepsini bu takrire derç edememişlerdir ve derç edemezlerdi. Takrirda sureti umumiyede mesken buhranı, galayı es'ar, diğer bir memlekete seyahat münasebeti ile ikinci bir masraf ihtiyar etmek gibi bazı esbab dermeyan etmişlerdi. Halbuki hakikatte bu takrire vaz'ı imza eden arkadaşların bir çok esbabı hususiyeleri vardır, ki bunlar da muhik görülmeğe lâyıktır. Ankara'da oturuyoruz. Büyük bir es'ar vardır. Hayat ihtiyacını temin etmek çok müşküldür. Binaenaleyh böyle perişan evlerde oturuyoruz. Teşebbüsâtı iktisadiye vardır. Aşağı yukarı şu veya bu teşebbüsâtı iktisadiyeye girişmek suretiyle üzerlerine çökmüş olan buhranları ve es'arı tahfif edebiliriz gibi bazı muhik teşebbüsata istinat etmektedir.

Binaenaleyh bendeniz zannetmiyorum ki avans olarak para verdiğiniz takdirde derhal israf etsinler veya sulüstimal etsinler. Herhalde kendi ihtiyaçlarını tezyik eden bazı esbabı izale için böyle bir teşebbüsde bulduklarını söylediler. Ben de hakikaten bu teşebbüsün biraz muvafık olduğunu görüyorum. Maahaza Heyeti Celileniz karar verirse olacaktır, vermezseniz olmiyacaktır.

REİS — Efendim daha söz isteyen arkadaşlar vardır. Kifayet takriri de vardır.

Kifayeti reye vaz'edeceğim.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Takririn berayı tasvip Divanı Riyasete havalesini teklif ederim.

Kângırı
Talat

REİS — Efendim, evvela kifayeti müzakereyi reye vaz'edeceğim. Müzakerenin kifayeti kabul edenler lütfen el kaldırsın... Aksini reye koyuyorum. Kabul emeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Efendim, takririn tayini esami ile reye vaz'ı hakkında 15 imzalı takrir vardır. Okunacak.

Riyaseti Celileye

Takririn tayini esami ile reye vaz'ını teklif ederiz.

Kayseri	Diyarbakır
Alişir Hilmi	Cavit
Nigde	Kırkçarı
Atâ	Şevket
Hakkâri	Dersim
Naami	Feridun Fikri

Bursa	Ankara
Nurettin	Ali Fuat
Karesi	Mersin
Hulusi	Besim
Saruhan	Bursa
Kemal	Osman Nuri
Saruhan	Erzurum
Ethem	Raif

Eskişehir
Abdullah Azmi

REİS — Efendim, tayini esami ile reye vazedeceğiz. Takriri kabul edenler beyaz, kabul etmeyenler kırmızı rey verecektir.

NECATİ BEY (Saruhan) — Efendim, ortada mazbata yoktur ki, neye rey vereceğiz? Mazbata yok ki ona rey verelim.

REİS — Efendim; herhangi mesele mevzuubahis olursa olsun o meselenin tayin esami ile reye vaz'ı on beş imza ile teklif edilirse, ister takrir olsun, ister şifahi teklif olsun o, tayini esami ile reye vaz edilir. Binaenaleyh yoklama ile tayini esami ile takriri reye vazediyorum.

(Bilâis dairei intihabiyesinden istihsalı araya başlanmıştır) (Gürültüler)

REİS — Efendim; isimleri okunanlar işitmiyor. İhsan Bey, Kemâl Bey siz konuşuyorsunuz. Rûfeka isimlerini işitmiyor. (Gürültüler) Efendiler, ne oluyor. Müzakere devam ediyor. Böyle yüksek sesle gülmek

olur mu? Bu diğer arkadaşlara karşı hürmetsizliktir, rica ederim.

HASAN BEY (Maliye Vekili) (Trabzon) — Peşin parayı duyunca insan gülüyor Paşa.

REİS — Efendim; reylerini vermeyenler lutfen versinler.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Paşa hazretleri; geçen günkü hafi celseyi Tanin gazetesi aynen yazdı. Bunu da aynen yazacaktır. Şu halde hafi celse olmasındaki maksat nedir? Ben anlamadım.

REİS — Efendim; Tanin yazabilir. Ne yapalım Efendim. Arkadaşlarımızın çıkıp söylediğine ihtimal veremeyiz.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Taninin kerameti mi var?

REİS — İstihsalı ara hitam bulmuştur. Efendim; 105 zat reye iştirak etmiş. Muamele tamam değildir. 89 kabul, 3 müstenkif, 31 ret vardır. Nisap olmadığı için ikinci defa reye vazedeceğiz. Onda nisap mevzu bahis değildir. Ancak bu gün için yapılacak bir şey yoktur. Diğer hafi bir celsede reye vazedebileceğiz.

Efendim şimdi vaziyet budur. Meclisde ekseriyet olmadığı için her hangi bir ifadeyi reye vazedemem. Binaenaleyh tekrar bir hafi celsede reyinize koyarım. Aleni celseye geçilmesini kabul. (Konamaz sesleri) Affedersiniz. Onu da reye koyamam. Hafi celse devam ediyor. Yarın öyleden sonra bir buçukda içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.